

NAKLĄDY INWESTYCYJNE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA OBSZARÓW WIEJSKICH NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Adam Pawlewicz, Katarzyna Pawlewicz

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Streszczenie. Jakość środowiska przyrodniczego w Polsce, w porównaniu z innymi krajami europejskimi, można scharakteryzować jako względnie wysoką. Wpływa na to fakt, że występuje wiele obszarów o korzystnych walorach przyrodniczych, relatywnie mały areal zdegradowanych gleb oraz tradycyjny wiejski krajobraz. W związku z tym nakłady na bezpośrednią ochronę środowiska były w przeszłości minimalizowane. Jednakże nasilająca się presja antropogeniczna wzmaga niepokojące zmiany w środowisku. Jest to wynik przede wszystkim rozwoju społeczno-gospodarczego oraz niekontrolowanego konsumpcjonizmu nieskorelowanego ze świadomością ekologiczną. Realizacja celów ochrony środowiska wymaga zatem ponoszenia określonych, niekiedy bardzo wysokich nakładów, szczególnie na obszarach wiejskich. Celem artykułu jest przedstawienie zmian w poziomie nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska obszarów wiejskich na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego oraz wskazanie głównych efektów rzeczowych tych działań. W analizie danych wykazano, że na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego obserwuje się wysoką dynamikę inwestycji w środki trwale służące ochronie środowiska, co powoduje przyrosty efektów rzeczowych, głównie takich jak oczyszczalnie ścieków i sieć kanalizacyjna.

Słowa kluczowe: nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska, obszary wiejskie, województwo warmińsko-mazurskie

WSTĘP

Rozwój obszarów wiejskich jest determinowany wieloma czynnikami, które mają charakter złożony i wieloznaczny. Nasilająca się presja antropogeniczna powoduje niepokojące zmiany w przyrodniczym otoczeniu człowieka. Wynika to przede wszystkim z rozwoju społeczno-gospodarczego, przeważnie nieskorelowanego ze świadomym pod względem ekologicznym postępowaniem zarówno decydentów, jak i konsumentów. Implikuje to, że realizacja celów polityki ekologicznej wymaga ponoszenia odpowiednio wysokich nakładów.

Adres do korespondencji – Corresponding author: Adam Pawlewicz, Katedra Agrobiznesu i Ekonomii Środowiska, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, pl. Łódzki 2, 10-727 Olsztyn, e-mail: adampawl@uwm.edu.pl

Równocześnie członkostwo Polski w Unii Europejskiej wymusza zwiększanie środków finansowych na realizację tych celów, które wynikają z zobowiązań akcesyjnych. Z drugiej strony umożliwia ono jednostkom samorządowym, przedsiębiorcom, instytucjom publicznym oraz organizacjom pozarządowym pozyskiwanie wsparcia finansowego na realizowanie projektów związanych z ochroną środowiska z funduszy wspólnotowych.

Aby osiągnąć konstytucyjny cel¹ – zrównoważony rozwój, należy działania w sferach gospodarczej i społecznej połączyć z działaniami zmierzającymi do ochrony środowiska, które powinny być trwałym elementem procesu rozwoju. Ochrona i restytucja bioróżnorodności stanowią niezbędne działania w kierunku bardziej zrównoważonej gospodarki. Środowisko przyrodnicze jest dobrem wspólnym, publicznym, dlatego zapobieganie jego degradacji lub eliminację już powstałych zanieczyszczeń należy uznać za priorytety wobec pozostałych celów. Dzięki wspomnianym działaniom uzyskuje się coraz lepszy stan środowiska przyrodniczego, który sprzyja poprawie dobrobytu kraju oraz jego obywateli. Napędza to wzrost gospodarczy, pociągając za sobą wiele korzyści, nie tylko ekonomicznych, ale również społecznych [Pluskota 2007]. Jest to niezwykle ważne dla obszarów wiejskich naszego kraju, które są uznawane za obszary problemowe zarówno pod względem rozwoju, jak i działań związanych z ochroną środowiska.

Do najważniejszych instrumentów i instytucji finansowania systemu ochrony środowiska w Polsce zalicza się budżet centralny oraz budżety samorządów terytorialnych (województw, powiatów oraz gmin), środki własne przedsiębiorstw i gospodarstw domowych, fundusze celowe, fundacje i agencje, banki oraz zagraniczne środki finansowe, w tym środki Unii Europejskiej [Pluskota 2007]. Środki zaangażowane na cele środowiskowe pochodzą głównie z Programu Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013, na który przeznaczono ponad 37,7 mld euro, z czego ponad 5 mld – na środowisko. W ramach programu realizowanych jest 15 priorytetów, z tego pięć dotyczy problemów środowiskowych:

- gospodarka wodno-ściekowa – 3697,4 mln euro (w tym 3142,8 mln euro z Funduszu Spójności);
- gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1208,1 mln euro (w tym 1026,9 mln euro z FS);
- zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
- przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 834,4 mln euro (w tym 250,0 mln euro z Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego);
- ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR) [O Programie ... 2012].

---

¹ Artykuł 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalonej w dniu 2 kwietnia 1997 r. przez Zgromadzenie Narodowe brzmi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska obejmują wszystkie nakłady związane z działaniami ochronnymi, z udziałem metod, technologii, procesów, urządzeń lub ich części, gdzie głównym celem jest gromadzenie, przetwarzanie, monitorowanie, kontrolowanie, zmniejszanie, zapobieganie lub eliminowanie zanieczyszczeń oraz innych procesów degradacji środowiska wynikających z działalności podmiotów gospodarczych [Environmental expenditure ... 2005]. Kapitał ten może być przeznaczony na wiele rzeczy: maszyny, urządzenia, budynki czy ziemię itd. Zatem nakłady inwestycyjne są to środki pieniężne lub rzeczowe, których celem jest utworzenie nowych środków trwałych bądź zmodernizowanie (np. przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja) istniejących przedmiotów majątku trwałego.

Na środki inwestycyjne związane z ochroną środowiska składają się nakłady na inwestycje unieszkodliwiające zanieczyszczenia oraz im zapobiegające [Broniewicz 2007]. Wyróżnia się następujące kierunki inwestowania w ochronę środowiska:

- ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu;
- gospodarkę ściekową i ochronę wód;
- gospodarkę odpadami;
- ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb oraz ochronę wód podziemnych i powierzchniowych;
- zmniejszanie hałasu i wibracji;
- ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu;
- ochronę przed promieniowaniem jonizującym;
- działalność badawczo-rozwojową;
- pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska [Ochrona ... 2011].

MATERIAŁ I METODY

Celem artykułu jest przedstawienie zmian w poziomie nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska obszarów wiejskich na przykładzie województwa warmińsko-mazurskiego oraz wskazanie głównych efektów rzeczowych tych działań.

Podstawowym źródłem informacji i danych wykorzystanych w artykule były materiały Głównego Urzędu Statystycznego. Wiele informacji podawanych jest na podstawie cen bieżących, dlatego też nie powinno się ich porównywać w przedstawianiu dynamiki zmian, ze względu przede wszystkim na inflację. Zatem dane te wymagają urealnienia. Algorytm urealniania jest prosty i polega na przedstawieniu danych w wartościach z wybranego okresu, w tzw. cenach stałych. Wykorzystuje się do tego wskaźniki wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych (w zależności od potrzeb – roczne, półroczne, kwartalne i miesięczne) [Roczne wskaźniki... 2012] o podstawie z roku, który przyjmujemy za początek zestawień danych. Uzyskujemy dzięki temu urealnione dane, które można porównywać.

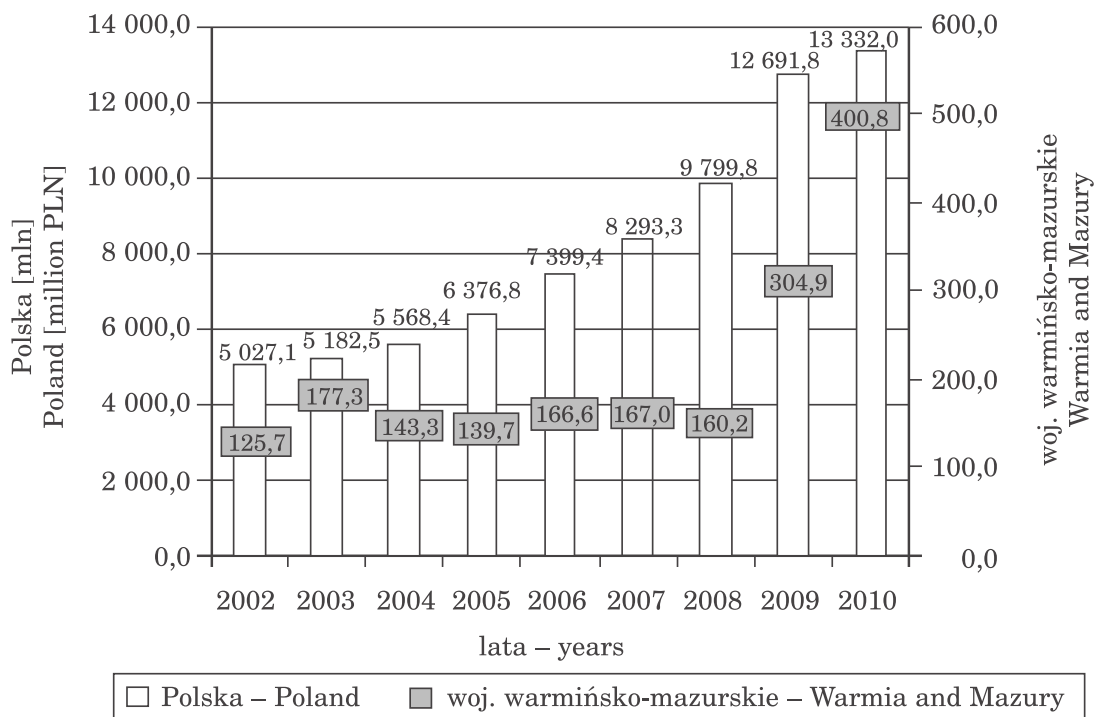
Dane ogólne dla Polski i województwa warmińsko-mazurskiego pochodziły z okresu 2002–2010, natomiast dla obszarów wiejskich – 2002–2008 r. Wynikało to z braków danych dla lat 2009 i 2010 lub też informacje z tych lat były niekompletne.

WYNIKI

W świetle wcześniejszych rozważań istotnego znaczenia nabiera podejmowanie działań ukierunkowanych na ochronę elementów środowiska, które mają na celu przywrócenie lub zachowanie równowagi przyrodniczej. Jednak wysiłki czynione na rzecz racjonalnego korzystania z zasobów środowiska oraz ich ochrony wymagają ponoszenia odpowiednio wysokich nakładów finansowych [Bujanowicz-Haraś 2009]. Nakłady całkowite na ochronę środowiska stanowią sumę nakładów inwestycyjnych na środki trwałe służące ochronie środowiska i kosztów bieżących [Ochrona środowiskowa... 2011]. Inwestycje należy w tym przypadku traktować jako zamierzone i racjonalne wydatkowanie kapitału pieniężnego w majątek trwały, który ma za zadanie przyczynić się do uzyskania świadomych korzyści. Należy pamiętać, że użyteczność tych inwestycji jest długookresowa.

Nakłady inwestycyjne na środki trwałe służące ochronie środowiska w Polsce z roku na rok ciągle rosną. W 2002 r. wynosiły ponad 5 mld zł, co stanowiło około 0,6% PKB kraju. W województwie warmińsko-mazurskim wynosiły „zaledwie” 125 mln zł (0,55% PKB województwa), co równało się niewiele ponad 2,5% nakładów ogólnokrajowych. Po wejściu Polski w 2004 r. w struktury Unii Europejskiej można zaobserwować przyrost wydatkowanych środków pieniężnych w kraju. Od roku 2009 dynamika wzrostu się zwiększyła. W 2010 r. wielkość kwot inwestycji przeznaczanych na ochronę środowiska prawie potroiła się w stosunku do 2002 r. i wynosiła 14 mld zł, co stanowiło około 0,8% PKB kraju. Proces ten w województwie warmińsko-mazurskim był nieznacznie odmienny. Początkowa fala wzrostu, do ponad 177 mln zł w 2003 r. (0,71% PKB województwa), zatrzymała się, by spaść nawet do poziomu poniżej 140 mln zł w roku 2005 (0,51% PKB), by następnie utrzymywać się na podobnym poziomie. Jednak już w 2009 r., podobnie jak i w kraju, nastąpił znaczny przyrost nakładów. W stosunku do roku poprzedniego kwota zwiększyła się o ponad 90% (z 160 mln zł w 2008 r. do 304,9 mln zł w 2009 r.). Z kolei w roku 2010 poziom omawianych nakładów w województwie warmińsko-mazurskim wzrósł do wartości prawie 500 mln zł (rys. 1), co stanowiło ok. 4% środków ogólnokrajowych.

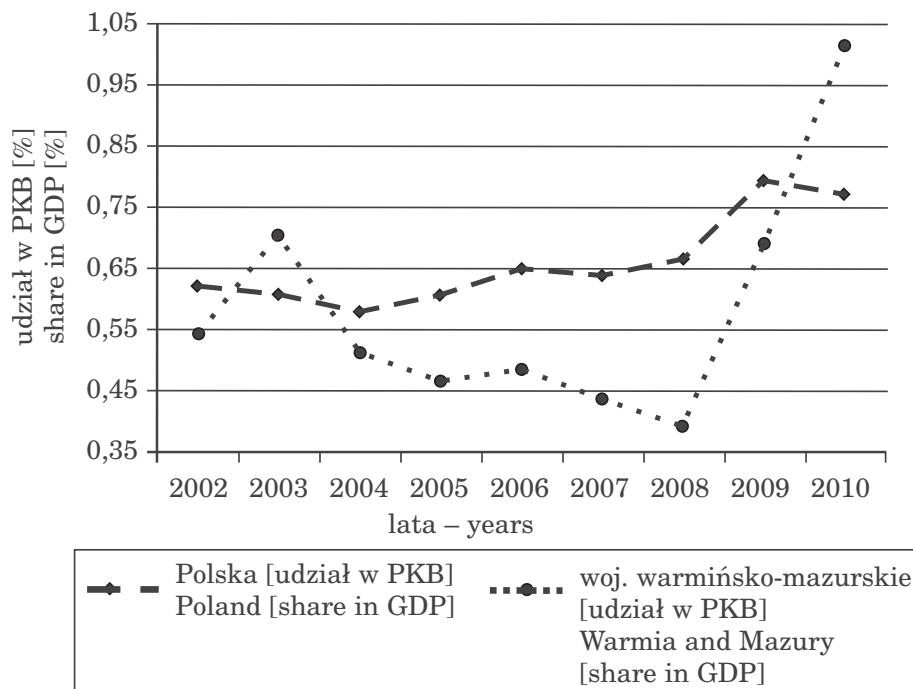
W latach 2002–2008 następowała znaczna fluktuacja tego udziału omawianych nakładów w Produkcie Krajowym Brutto, szczególnie zauważalna w województwie warmińsko-mazurskim. W 2003 r. w Warmińsko-Mazurskiem wzrosła wartość tego wskaźnika do 0,71% (z 0,55% w roku wcześniejszym). Następnie można zaobserwować ciągły spadek, aż do roku 2008 – poziom 0,39%. Dopiero w 2009 r. nastąpił wzrost do poziomu 0,69%. Z kolei w roku 2010 środki te wyniosły ponad 1% PKB województwa warmińsko-mazurskiego (rys. 2). Należy jednak zwrócić uwagę, że w analizowanym województwie nakłady na ochronę środowiska są jedne z najniższych w Polsce [Nakłady na środki... 2010]. Może to być związane z wysoką jakością środowiska przyrodniczego wynikającą niejako z „ułomności” gospodarczej tych terenów (obszary problemowe) i położenia w regionie tzw. Zielonych Płuc Polski, co skutecznie może blokować np. rozwój infrastruktury i przemysłu. Popyt na inwestycje w środki trwałe służące ochronie środowiska może również zależeć od liczby ludności zamieszkałej na danym terenie. W województwie warmińsko-mazurskim gęstość zaludnienia jest jedna z najniższych w kraju i wynosiła w 2010 r. 59 osób na km² (a ponad 40% ludności mieszka na wsi), gdy w Polsce średnia

Rys. 1. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe służące ochronie środowiska w latach 2002–2010 w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim (ceny stałe z 2002 r.)

Fig. 1. Capital expenditures on fixed assets in environmental protection in 2002–2010 in Poland and Warmia and Mazury (constant prices in 2002)

Źródło – Source: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Own calculations based on GUS data

Rys. 2. Udział nakładów ogółem na środki trwałe służące ochronie środowiska w PKB w Polsce oraz województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002–2009 (ceny stałe z 2002 r.)

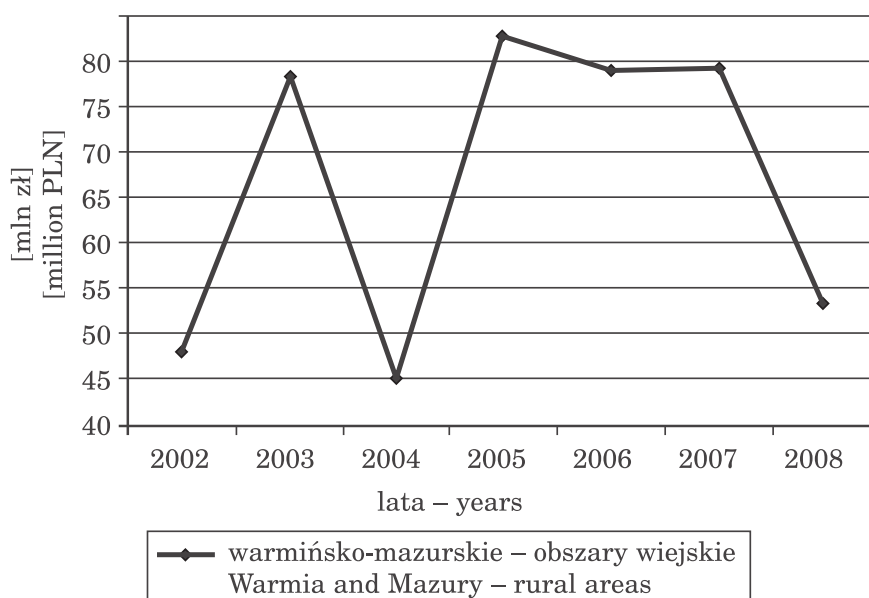
Fig. 2. The share of total expenditure on fixed assets in environmental protection in the GDP in Poland and in Warmia and Mazury in 2002–2009 (at constant prices in 2002)

Źródło – Source: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Own calculations based on GUS data

wartość to 122 osoby [Rocznik demograficzny 2011]. Powoduje to, że inwestycje infrastrukturalne służące ochronie środowiska (np. kanalizacja, oczyszczalnie ścieków) są droższe niż na obszarach zurbanizowanych.

Zauważalny przyrost wydawanych środków inwestycyjnych na ochronę środowiska po roku 2008 r., zarówno w całej Polsce, jak i w województwie warmińsko-mazurskim, jest wynikiem wdrażania m.in. unijnych programów z Funduszy Europejskich takich jak projekty z funduszu ISPA (w latach 2000–2003) i projekty Funduszu Spójności (w latach 2004–2006) oraz Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007–2013.

W analizowanym okresie na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego można zaobserwować fluktuację wielkości nakładów na inwestycje w środki trwałe służące ochronie środowiska. Do 2003 r. poziom środków wzrósł do prawie 80 mln zł, by w 2004 r. spaść do wielkości prawie 45 mln zł. W kolejnych latach znowu wydatki oscylowały wokół poziomu 80 mln zł, jednak w 2008 r. spadły ponownie do kwoty 52,5 mln zł (rys. 3).

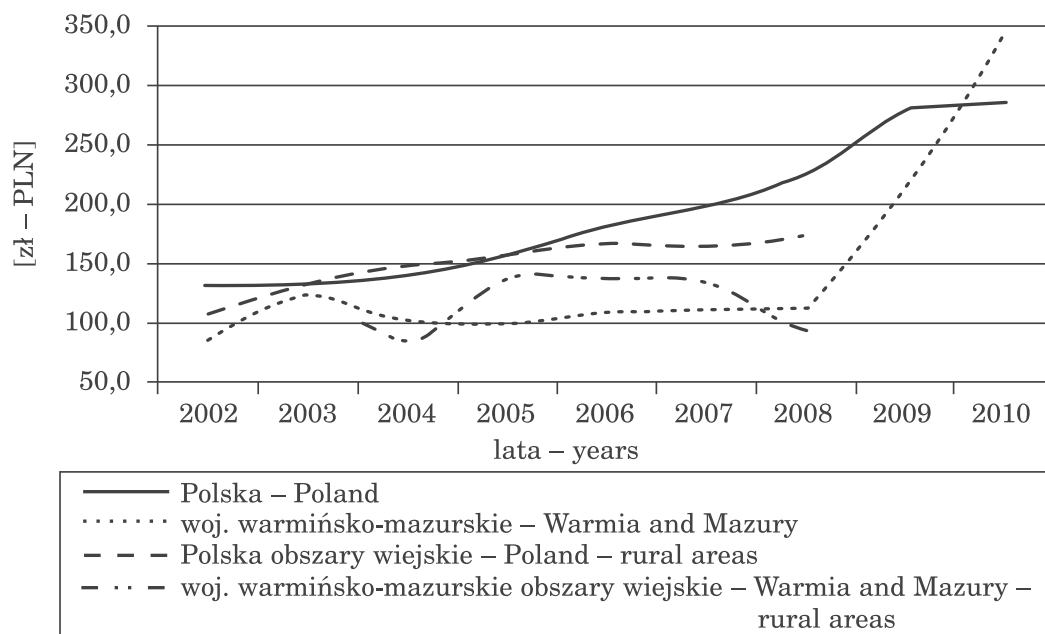
Rys. 3. Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na obszarach wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002–2008 (ceny stałe z 2002 r.)

Fig. 3. Outlays on fixed assets in environmental protection in rural areas in Warmia and Mazury in 2002–2008 (constant prices in 2002)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Source: Own calculations based on GUS data

Miarą poziomu inwestowania w ochronę środowiska może być odniesienie wielkości wydatków na ten cel do liczby ludności. Analizując rozkład nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca w latach 2002–2008 w Polsce oraz w województwie warmińsko-mazurskim, należy stwierdzić, że jest on podobny jak w przypadku wartości bezwzględnych. Jednakże na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego, od 2005 roku, obserwuje się spadek tych nakładów (rys. 4).

Rys. 4. Nakłady inwestycyjne na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca w latach 2002–2010 w Polsce i województwie warmińsko-mazurskim (ceny stałe z 2002 r.)

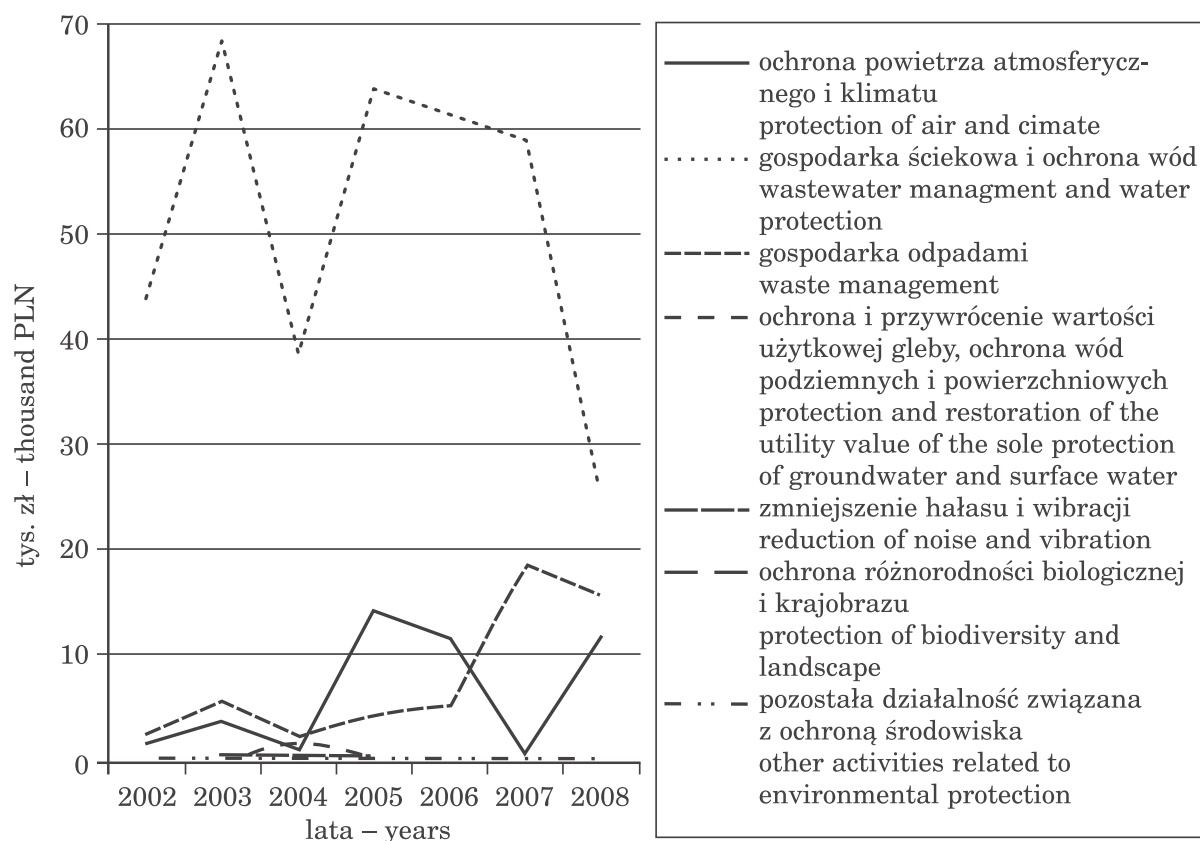
Fig. 4. Capital expenditures on fixed assets in environmental protection per one inhabitant in 2002–2010 in Poland and Warmia and Mazury (constant prices in 2002)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Source: Own calculations based on GUS data

Analizując strukturę nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska w latach 2002–2008, można wskazać przewagę wydatków na gospodarkę ściekową i ochronę wód. Należy zauważyć, iż tendencja poziomu środków przeznaczanych na ten kierunek inwestycji do 2008 r. był spadkowy. Kolejnym kierunkiem, już niedominującym, była gospodarka odpadami. Do końca analizowanego okresu tendencja w tej dziedzinie była widocznie rosnąca. Podobnie przebiegało wydatkowanie środków pieniężnych na inwestycje sprzyjające ochronie powietrza atmosferycznego i klimatu. Pozostałe kierunki inwestowania nie stanowiły znaczących kwot, jak i efektów rzeczowych na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego (rys. 5)

Efektom inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska jest przede wszystkim oddanie do eksploatacji sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki i wody opadowe oraz oczyszczalni ścieków. Na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego obserwuje się tendencję rosnącą. W analizowanym okresie 2002–2010, dzięki inwestycjom ochrony środowiska w efekty rzeczowe, długość sieci kanalizacyjnej powiększyła się o 1705,7 km (rys. 6). W 2010 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 2709,5 km [Kanalizacja... 2012].

Rys. 5. Struktura nakładów inwestycyjnych według dziedzin ochrony środowiska na obszarach wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002–2008 (ceny stałe z 2002 r.)

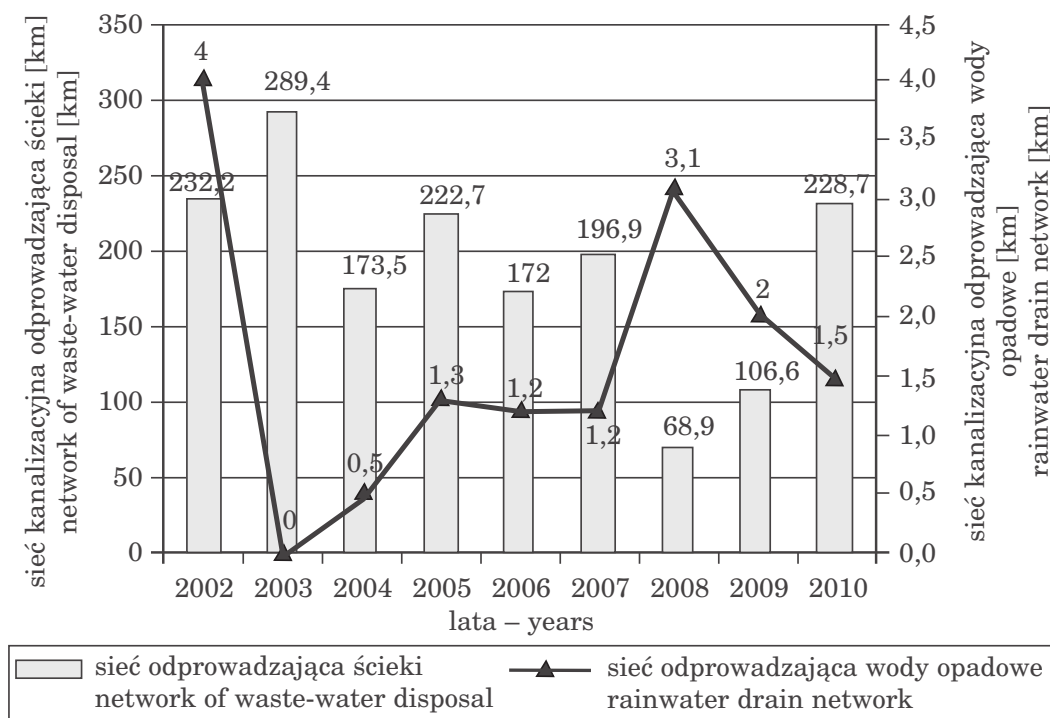
Fig. 5. Structure of investment by environmental domains in the rural areas in Warmia and Mazury in 2002–2008 (constant prices in 2002)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Source: Own calculations based on GUS data

Według danych GUS w 2010 r. na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego działało 188 oczyszczalni o łącznej przepustowości 114 898 m³/dobę [Przemysłowe i komunalne... 2012]. W latach 2004–2010 można zaobserwować powstawanie nowych obiektów tego typu, co powodowało również wzrost przepustowości sieci kanalizacyjnej. W okresie tym zbudowano 30 nowych oczyszczalni ścieków na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego, a przepustowość ich wynosiła 8691 m³/dobę (rys. 7).

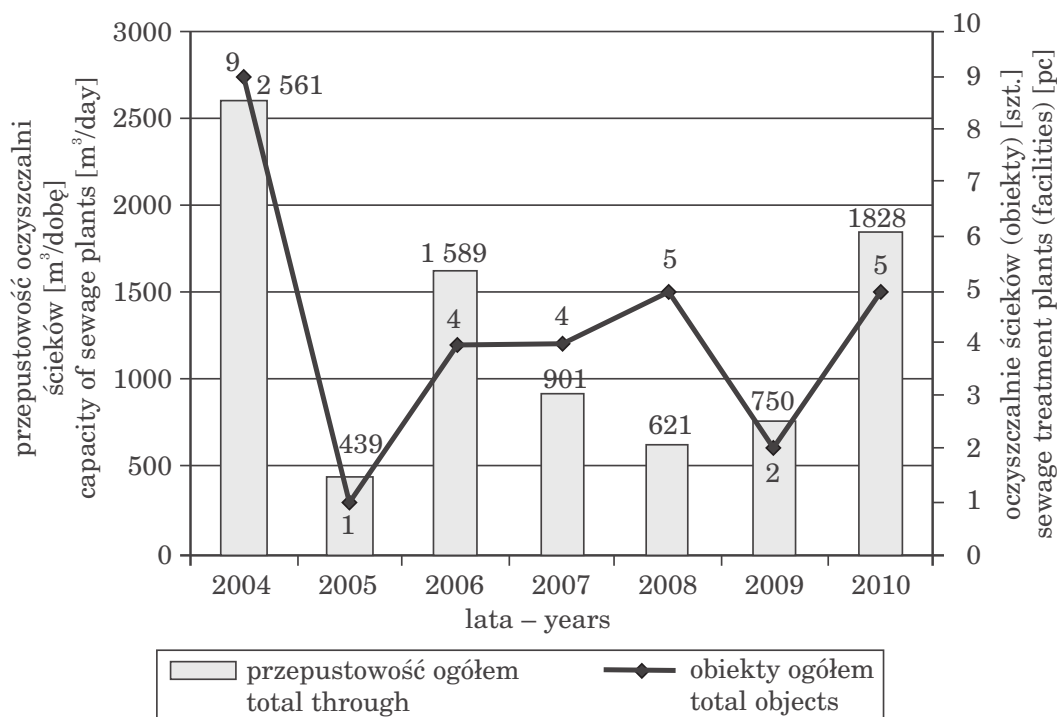

Rys. 6. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2002–2010 – długość sieci kanalizacyjnej [km]

Fig. 6. Fixed effects investments in environmental protection in rural areas of Warmia and Mazury in 2002–2010 – the length of the sewage network [km]

Źródło – Source: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Own calculations based on GUS data

Rys. 7. Efekty rzeczowe inwestycji ochrony środowiska na obszarach wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2002–2010 – przepustowość oczyszczalni ścieków oraz liczba nowo powstałych obiektów

Fig. 7. Fixed effects investments in environmental protection in rural areas of Warmia and Mazury in 2002–2010 – sewage treatment capacity and the number of newly constructed facilities

Źródło – Source: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Own calculations based

PODSUMOWANIE

Inwestycje w ochronę środowiska mogą być bardzo opłacalne, jednak muszą być to działania długookresowe. Wysoka jakość środowiska umożliwia funkcjonowanie wielu sektorom gospodarki (np. rolnictwu, rybactwu, turystyce), a także rozszerza możliwości długookresowego wzrostu gospodarczego i podniesienia dobrobytu społecznego. „Usługi” środowiska, np. zapewnienie wody, regulacja klimatu, czyste powietrze, są często tańsze niż inwestycje w nowoczesne technologie. Po latach niskiego poziomu inwestycji proekologicznych zauważalne jest ożywienie, na co główny i rosnący wpływ mają projekty inwestycyjne realizowane z udziałem środków z Unii Europejskiej. Innym argumentem jest konieczność dorównania europejskim standardom ekologicznym. Powoduje to wzmożenie działań wspierających zrównoważony rozwój, co można obserwować również na wsi.

Na obszarach wiejskich w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w całej Polsce, wysoka dynamika inwestycji w środki trwałe służące ochronie środowiska zaowocowała dużymi przyrostami efektów rzeczowych, zwłaszcza w postaci oczyszczalni ścieków i długości sieci kanalizacyjnej. Umożliwia to zdecydowaną poprawę, jak i ochronę stanu środowiska tych terenów, a w szczególności jakości wód. Inwestycje prośrodowiskowe mają wpływ również na ogólną koniunkturę gospodarki lokalnej, tworząc nowe miejsca pracy, czy sprzyjając wdrożeniu nowych, innowacyjnych technologii oraz wpływając na wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa.

PIŚMIENNICTWO

- Broniewicz E., 2007. System finansowania ochrony środowiska. [W:] Zarządzanie środowiskiem. Red. B. Poskrobko. PWE, Warszawa, 111–128.
- Bujanowicz-Haraś B., 2009. Regionalne zróżnicowanie nakładów inwestycyjnych na ochronę środowiska w Polsce. *Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych*. Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa 41, 355–361.
- Environmental expenditure statistics. Industry data collection handbook. Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, European Communities, 2005.
- Kanalizacja. Bank Danych Lokalnych. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, dostęp: 23.02.2012.
- Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej w Polsce w 2010 r. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_nakl_na_srod_trw_sluz_ochr_srod_i_gosp_wod_w_pol_2010.pdf, dostęp: 22.02.2012.
- O Programie (Program Infrastruktura i Środowisko). Portal Funduszy Europejskich, http://www.pois.gov.pl/WstepDoFunduszyEuropejskich/Strony/o_pois.aspx, dostęp: 23.02.2012.
- Ochrona środowiska 2011. Informacje i opracowania statystyczne. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.
- Pluskota P., 2007. Ekonomiczne aspekty ochrony środowiska. [W:] *Gospodarka a środowisko i ekologia*. Red. K. Małachowski. CeDeWu, Warszawa, 73–104.

Przemysłowe i komunalne oczyszczalnie ścieków. Bank Danych Lokalnych. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks, dostęp: 25.02.2012.
Roczne wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 1950–2011. Główny Urząd Statystyczny, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1634_PLK_HTML.htm, dostęp: 20.02.2012.
Rocznik demograficzny, 2011. Główny Urząd Statystyczny, Warszawa.

INVESTMENT EXPENDITURES ON ENVIRONMENTAL PROTECTION OF RURAL AREAS BASED ON THE EXAMPLE OF WARMIA AND MAZURY

Abstract. The quality of the natural environment in Poland, in comparison with other European countries, can be characterized as relatively high. This affects the fact that, in Poland, there are a number of areas of great natural beauty, a relatively small area of degraded soils and a traditional rural landscape. Therefore, the direct expenditures on environmental protection in the past have been minimized. However, escalating anthropogenic pressures have led to disturbing changes in the environment. This is primarily the result of socio-economic development and uncontrolled consumerism uncorrelated with environmental awareness. Implementation of the objectives of environmental protection, therefore, requires incurring specific, sometimes very high volumes, especially in rural areas. This article presents the changes in the level of investment in the rural environment based on the example of Warmia and Mazury and an indication of the main tangible results of these activities. A data analysis shows that the rural areas of Warmia and Mazury have observed high investment growth in fixed assets in environmental protection, resulting in increases in tangible effects, especially in sewage treatment plants and the sewage network.

Key words: capital expenditures for environmental protection, rural areas, Warmia and Mazury

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 30.04.2012